

Fylkesmannen i Oslo og Akershus

Postboks 8111 Dep
0032 OSLO

Deres ref.: 2012/21843-1 FM-H
Vår ref.: 12/9684-4
Saksbehandler: Ann-Kristin Wassvik
Dato: 13.03.2013

Retten til omsorgstjenester i mangel av annet dagtilbud - Svar på henvendelse

Helsedirektoratet viser til brev fra Fylkesmannen i Oslo og Akershus av 19.11.2012 med kopi til landets øvrige fylkesmenn, og direktoratets foreløpige svar av 8.1.2013. Videre vises til telefonsamtale med Marit Thorseth.

I brevet bes det om en avklaring på om helse- og omsorgstjenesten i kommunen er ansvarlig for å dekke behov som oppstår fordi dagtilbud/ dagaktiviteter til barn og andre hjemmeboende med stort bistandsbehov stenges, blant annet om sommeren. Basert på Fylkesmannens brev og nevnte telefonsamtale, oppfatter direktoratet at spørsmålet er om pårørende til mindreårige barn og andre hjemmeboende personer med stort behov for praktisk og personlig hjelp har krav på kommunale helse- og omsorgstjenester i form av avlastning, praktisk bistand mv., slik at de selv kan være i (fullt) arbeid også i perioder der andre dagtilbud/dagaktiviteter er stengt.

Helsedirektoratets vurdering

Kommunen skal etter helse- og omsorgstjenesteloven § 3-1 sørge for *nødvendige helse- og omsorgstjenester* til alle som oppholder seg i kommunen. Tjenestene som tilbys eller ytes etter loven må videre være forsvarlige, jf. lovens § 4-1. Hva som ligger i kommunens ansvar må ses i sammenheng med den enkeltes rett til helse- og omsorgstjenester, jf. pasient- og brukerrettighetsloven § 2-1a andre ledd, hvor det følger at pasient og bruker har rett til *nødvendige helse- og omsorgstjenester* fra kommunen. Begrepet «nødvendige helse- og omsorgstjenester» skal tolkes slik at det gir krav på nødvendig hjelp med en forsvarlig standard, basert på en konkret og individuell vurdering. Bestemmelsen er en videreføring av gjeldende rett før helse- og omsorgstjenesteloven.

Vurderingen og avgjørelsen av hva som er «nødvendige helse- og omsorgstjenester» for den enkelte må bygge på en helhetlig kartlegging av den enkelte families behov og muligheter. I denne vurderingen er det, slik Helsedirektoratet vurderer det, relevant å se hen til foreldrenes/ pårørendes arbeidsforpliktelser ved vurderingen av bistandsbehovet.

Tjenestenivået må fastsettes slik at foreldre til mindreårige barn med funksjonsnedsettelse kan ivareta sine jobbforpliktelser på lik linje med andre foreldre, også i perioder der tilbud som barnehage, SFO mv. er stengt. For familier med barn

Helsedirektoratet - Divisjon primærhelsetjenester

Avdeling omsorgstjenester

Ann-Kristin Wassvik, tlf.: 24163066

Postboks 7000 St. Olavs plass • Besøksadresse: Universitetsgata 2, Oslo • Tlf.: 810 20 050

Faks: 24 16 30 01 • Org.nr.: 983 544 622 • postmottak@helsedir.no • www.helsedirektoratet.no

med store funksjonsnedsettelse vil bruk av vanlige private løsninger (privat barnepass, hjelp fra annen familie, større barn som klarer seg alene noen timer osv.) kunne være vanskelig eller umulig. Dersom begge foreldrene er i arbeid, vil det da kunne foreligge et behov for tjenester. Kommunen kan ikke avslå en søknad under henvisning til at foreldrene kan ivareta omsorgen selv dersom de er hjemme fra jobb.

Som antydnet i Fylkesmannens brev er det nødvendig å skille mellom de tilfellene der det foreligger omsorgsplikt i kraft av foreldreansvaret, og andre situasjoner. Dersom den hjelpetrequende personen er voksen (her 18 år eller eldre), bærer kommunen det fulle ansvaret for å dekke vedkommendes behov for bistand og pleie. Det kan legges vekt på vanlige fordeler som følger med å bo i et husholdningsfellesskap, men kommunen kan ikke avslå en søknad om tjenester fra en voksen bruker med den begrunnelse at søkeren har privat hjelp tilgjengelig i sitt hjem eller i sitt nettverk.

Selv om en person har et rettskrav på «nødvendige helse- og omsorgstjenester», betyr det ikke uten videre at vedkommende har krav på en bestemt type tjeneste fra kommunen. Det er kommunen som vurderer og beslutter hva slags hjelp som skal tilbys, under forutsetning av at tilbudet er forsvarlig. Ved utformingen av tjenestetilbudet skal det legges stor vekt på tjenestemottakerens/pårørendes ønsker og synspunkter, jf. pasient- og brukerrettighetsloven § 3-1 andre og tredje ledd.

Direktoratet håper at det ovenstående gir svar på henvendelsen. Vennligst ta kontakt ved ytterligere spørsmål.

Vennlig hilsen

Helga Katharina Haug e.f.
fungerende avdelingsdirektør

Ann-Kristin Wassvik
seniorrådgiver

Kopi:
Landets fylkesmenn